

Magdalena Slyk

<https://orcid.org/0000-0001-9339-7489>

Uniwersytet Uppsalski
Uppsala, Szwecja

Zrównoważony rozwój i kształcenie ustawiczne w szwedzkiej glottodydaktyce

Sustainability and lifelong learning
in Swedish glottodidactics

Abstract: This article is about sustainable development. After an introductory historical outline and a presentation of the assumptions of international organizations, such as UNESCO and the UN, in the field of environmental work, Magdalena Slyk defines the concept of sustainable development and discusses the issue of lifelong learning. She pays particular attention to Swedish education. She briefly discusses the situation in primary and secondary schools in Sweden and goes on to focus on examples from higher education, especially philology at Uppsala University. She looks at examples of course subjects offered within the framework of German, Polish and French philology the subject of which is related to contemporary social challenges, globalization, and environmental protection. Lifelong learning, the development of general skills and the acquisition of key competences play an important role in this system. Slyk also examines other courses and the example of a research center in Uppsala which offers interdisciplinary studies on sustainable development.

Keywords: sustainable development, lifelong learning, Sweden, foreign languages

Abstrakt: Artykuł dotyczy zrównoważonego rozwoju. Po wstępnym zarysie historycznym i przedstawieniu założeń organizacji międzynarodowych, takich jak UNESCO czy ONZ, w zakresie pracy na rzecz ochrony środowiska autorka podaje definicję zrównoważonego rozwoju oraz omawia kwestię kształcenia ustawicznego. Szczególną uwagę poświęca szkolnictwu szwedzkiemu. Omawia pokrótce sytuację panującą w szkołach podstawowych i średnich, aby następnie skupić się na przykładach ze sfery szkolnictwa wyższego, przede wszystkim na kierunkach filologicznych na Uniwersytecie Uppsalskim. Podaje przykłady przedmiotów kursowych oferowanych w ramach germanistyki, polonistyki oraz języka francuskiego, których tematyka związana jest ze współczesnymi wyzwaniami społecznymi, globalizacją i ochroną środowiska. Istotną rolę odgrywa tutaj kształcenie ustawiczne, rozwijanie umiejętności ogólnych oraz zdobywanie kompetencji kluczowych. Autorka dodatkowo prezentuje inne kursy oraz jedno z centrów naukowych w Uppsali, które oferuje studia interdyscyplinarne nad zrównoważonym rozwojem.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, kształcenie ustawiczne, Szwecja, języki obce

W 1968 roku odbyła się pierwsza Międzynarodowa Konferencja Ekspertów Naukowych UNESCO, poświęcona wzajemnym związkom między środowiskiem i rozwojem. Jej wynikiem był opracowany zaledwie kilka lat później – w 1971 roku – międzynarodowy, interdyscyplinarny program „Człowiek i biosfera” („Man and Biosphere”), którego celem jest budowanie zrównoważonych relacji między ludźmi i biosferą, co w praktyce realizuje się poprzez tworzenie Światowej Sieci Rezerwatów Biosfery. Obecnie sieć ta skupia 738 rezerwatów, tworzonych na wniosek poszczególnych państw członkowskich, aktualnie w 134 krajach (zob. unesco.pl). Pokłosiem wspomnianej konferencji było też kolejne sympozjum, zwołane cztery lata później w Sztokholmie, poświęcone problemom środowiska naturalnego. To na tym spotkaniu po raz pierwszy dyskutowano na temat takich zagadnień, jak zanieczyszczenie transgraniczne czy zanieczyszczenia globalne (zob. unesco.pl).

Choć o zrównoważonych relacjach między człowiekiem a środowiskiem mówiono już od dawna, to pierwsza definicja terminu „zrównoważony rozwój” pojawiła się dopiero w 1987 roku w raporcie „Nasza wspólna przyszłość”, opracowanym przez Światową Komisję Środowiska i Rozwoju ONZ, która obradowała pod kierownictwem Gro Harlem Brundtland. W przywołanym dokumencie znalazło się stwierdzenie: „Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs” (*UN Documents, Gathering a Body of Global Agreements...*, 2023), co oznacza, że „zrównoważony rozwój to proces mający na celu zaspokojenie aspiracji rozwojowych obecnego pokolenia w sposób umożliwiający realizację tych samych dążeń następnym pokoleniom” (Polski Komitet ds. UNESCO, 2023b). W raporcie zwrócono uwagę na fakt, że stworzenie w pełni zrównoważonego modelu egzystencji, czyli uzyskanie poprawy jakości życia ludzi na całym świecie bez rabunkowej eksploatacji ziemskich zasobów naturalnych, wymaga podjęcia zróżnicowanych działań w poszczególnych rejonach świata (por. Polski Komitet ds. UNESCO, 2023b). Za niezbędną uznano przede wszystkim integrację tych przedsięwzięć w trzech kluczowych obszarach, a mianowicie: w zakresie wzrostu gospodarczego i równomiernego

podziału korzyści, ochrony zasobów naturalnych i środowiska, a także rozwoju społecznego.

Po Szczycie Ziemi, który odbył się w Rio de Janeiro w 1992 roku, pogłębiono refleksję teoretyczną nad rozpatrywanym zagadnieniem. Zaczęto wówczas jeszcze wyraźniej mówić o tzw. złotym trójkącie zrównoważonego rozwoju, na który składają się trzy wspomniane sfery, tj. ekonomiczna, ekologiczna i społeczna (zob. Michelsen, Siebert, Lilje, 2011). Warto już teraz nadmienić, że od wielu lat kwestie te uwzględniane są w szwedzkich programach nauczania niemalże wszystkich przedmiotów w szkole podstawowej i średniej. Dzieci i młodzież w Szwecji, omawiając rozmaite tematy na lekcjach geografii, chemii, fizyki, historii czy też wiedzy o społeczeństwie, zwracają uwagę na wszystkie trzy aspekty dyskutowanego problemu.

Na kolejnym szczycie ONZ, który odbył się w 2000 roku, sformułowano Milenijne Cele Rozwoju (Millennium Development Goals), które członkowie ONZ zobowiązali się osiągnąć do 2015 roku. Z kolei na Światowym Szczycie Ziemi zorganizowanym w 2002 roku w Johannesburgu zainicjowano nowe formy partnerstwa – w realizację założeń zrównoważonego rozwoju oprócz instytucji rządowych zostały zaangażowane także społeczeństwa obywatelskie. Próba zbadania rezultatów osiągniętych w ciągu dwu lat, które upłynęły od Szczytu Milenijnego do Szczytu Ziemi w Johannesburgu, doprowadziła do wniosku, że Milenijnych Celów Rozwoju z pewnością nie uda się zrealizować w założonym terminie; rosnąca bieda na świecie, postępująca eksploatacja złóż surowców naturalnych, niezrównoważona produkcja i konsumpcja – to tylko niektóre powody, które skłaniały do takiej konstatacji. W obliczu tej sytuacji w 2002 roku Zgromadzenie Ogólne ONZ ustanowiło lata 2005–2014 Dekadą Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju, nazywaną później Dekadą Zmiany. Założono, że w tym czasie zostaną podjęte działania mające na celu zachęcanie do zrównoważonych zachowań oraz propagowanie krytycznego i twórczego myślenia, pozwalającego znaleźć rozwiązanie problemów uniemożliwiających trwały rozwój. Koordynację tych zadań powierzono UNESCO (por. Polski Komitet ds. UNESCO, 2023b).

W tym miejscu należy dodać, że ze zrównoważonym i z trwałym rozwojem ściśle łączy się kształcenie ustawiczne, czyli proces stałego odnawiania, rozwijania oraz doskonalenia kwalifikacji ogólnych i zawodowych jednostki, trwający przez całe życie. Kształcenie ustawiczne w aktach prawnych najczęściej rozumiane jest jako edukacja osób dorosłych, a współczesne jego ujmowanie jako *longlife learning* promuje ideę uczenia się przez całe życie. Ideę tę tłumaczy się jako konieczność nieprzerwanego zdobywania wiedzy, wynikającą z potrzeby dostosowywania się ludzi do dynamicznie zmieniającego się środowiska, uwarunkowań społecznych i kulturowych. Kształcenie ustawiczne pozwala na uzupełnianie kwalifikacji zawodowych, zwiększa innowacyjność i produktywność w pracy, zaś zdobyta w jego efekcie wiedza przekłada się na łatwiejsze przystosowanie się do zmieniającej się rzeczywistości. Tym samym kształcenie ustawiczne znacząco przyczynia się do zrównoważonego rozwoju. Nie bez powodu w sektorze edukacyjnym obserwujemy rosnącą liczbę programów międzynarodowej wymiany edukacyjnej z atrybutami kształcenia ustawicznego. Zrównoważony rozwój w edukacji nie może być jednak pojmowany jako cel sam w sobie; jest to raczej zbiór kompetencji kluczowych, a zwłaszcza kompetencja tworzenia kontekstów (Grub, Platen, 2013). Nadmienimy, że w 2006 roku Parlament Europejski sformułował właśnie zalecenie dotyczące kompetencji kluczowych w procesie kształcenia ustawicznego. Zgodnie z nim:

Edukacja w swoim podwójnym – społecznym i ekonomicznym – wymiarze ma do odegrania zasadniczą rolę polegającą na zapewnieniu nabycia przez obywateli Europy kompetencji kluczowych koniecznych, aby umożliwić im elastyczne dostosowanie się do takich zmian. W szczególności, opierając się na wielorakich kompetencjach indywidualnych, należy sprostać zróżnicowanym potrzebom osób uczących się poprzez zapewnienie równości i dostępu dla tych grup, które ze względu na trudności edukacyjne, spowodowane okolicznościami osobistymi, społecznymi, kulturowymi lub ekonomicznymi, wymagają szczególnego wsparcia w realizacji swojego potencjału edukacyjnego (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 394, 30.12.2006, s. 13).

W zaleceniu wskazano osiem kompetencji kluczowych, do których zaliczono:

- porozumiewanie się w języku ojczystym,
- porozumiewanie się w językach obcych,
- kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne,
- kompetencje informatyczne,
- umiejętność uczenia się,
- kompetencje społeczne i obywatelskie,
- inicjatywność i przedsiębiorczość,
- świadomość i ekspresję kulturalną (Bębas, Jasiuk, 2021).

Zgodnie z zaleceniami Parlamentu Europejskiego, przedstawionymi wraz z wymienionymi kompetencjami kluczowymi, cel tej polityki stanowi zapewnienie wszystkim uczącym się możliwości poszerzania wiedzy oraz zdobywania kwalifikacji zgodnie z ich potrzebami. Do realizacji tych założeń konieczna jest współpraca rządu, samorządów, pracodawców, pracowników, a także placówek odpowiedzialnych za kształcenie i zajmujących się organizacją rozmaitych szkoleń.

Szwedzkie społeczeństwo od wielu lat ma dużą świadomość w kwestii zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska. Sama Szwecja stawiana jest w Europie za przykład godny naśladowania, jeśli idzie o dbałość o środowisko naturalne w celu zapewnienia lepszej przyszłości kolejnym pokoleniom. Świadomość ekologiczna i troska o środowisko od lat zajmują też szczególne miejsce w szwedzkiej edukacji, w szkolnictwie wyższym zaś coraz mocniej kładzie się nacisk na kształcenie ustawiczne. To właśnie edukacja zmierzająca w tym kierunku jest postrzegana jako środek do osiągnięcia założonych celów. Jednak w tym samym czasie, czyli w 2018 roku, Greta Thunberg, wówczas 15-letnia szwedzka aktywistka, zachęca do... strajków szkolnych (czyli w zasadzie wszak do najnormalniejszego wagarowania) na rzecz ochrony środowiska. Notabene, pozostaje to niejako w sprzeczności z obowiązkiem szkolnym, który w Szwecji obejmuje młodzież do 16. roku życia. Nade wszystko natomiast kłóci się to z ideą zdobywania wiedzy w celu zrozumienia potrzeb społeczeństwa oraz istoty procesów zachodzących we współczesnym

świecie, które mają bezpośredni wpływ na środowisko nasze i następnych pokoleń. Niewątpliwie jednak Greta Thunberg skierowała uwagę wszystkich, a szczególnie osób decyzyjnych, na ciągle trwające, a wręcz pogłębiające się problemy ekologiczne oraz na ograniczoną wiedzę, jeśli chodzi o konsekwencje ludzkich zachowań i możliwości działania.

Po procesie bolońskim szkolnictwo wyższe w Szwecji, podobnie jak i w innych krajach europejskich, jest organizowane w trzech cyklach. Pierwszy z nich kończy się egzaminem licencjackim, drugi – egzaminem magisterskim, trzeci zaś to studia doktoranckie. W dalszej części chciałabym przedstawić przykłady kursów oferowanych w ramach pierwszego i drugiego cyklu studiów.

Kierunki filologiczne w Szwecji w zdecydowanej większości funkcjonują jako tzw. kursy (przedmioty) do wyboru (odrębne, które można sobie dobierać, w wolnym tłumaczeniu ze szwedzkiego: „wolno stojące”), rzadziej oferowane są one w formie pełnych, gotowych programów studiów. Kurs „wolno stojący” zazwyczaj obliczony jest na 30 ECTS, czasami jest on podzielony na mniejsze kursy cząstkowe (o wartości 7,5 ECTS). Kursy językowe najczęściej wybierane są jako przedmioty pogłębiające wiedzę lub przedmioty uzupełniające w ramach wybranego cyklu studiów. Postrzegane są jako najpowszechniejsza forma kształcenia ustawicznego, poszerzająca kompetencje studenta. Wiele z nich prowadzonych jest w trybie zdalnym¹, dzięki czemu są one dostępne dla studentów mieszkających w różnych rejonach Szwecji. Zdalna formuła studiów nie wymaga od studentów przemieszczania się, aby uczestniczyć w zajęciach. Jest to tym samym najprostszy i najbardziej namacalny sposób promowania świadomości ekologicznej. Prowadzenie zajęć w trybie zdalnym wiąże się, rzecz jasna, z dostępem do materiałów elektronicznych, a co za tym idzie, nie wymaga od wykładowców przygotowywania wydruków i/lub kserokopii dla studentów. Również na zajęciach prowadzonych w trybie stacjonarnym w coraz większej mierze wykorzystuje się cyfrowe platformy nauczania, umożliwiając

¹ Zdarza się, że w formule zdalnej prowadzone są również w całości kierunki filologiczne w ramach pierwszego lub drugiego cyklu studiów.

kursantom dostęp do cyfrowych kompendiów, ale także do ćwiczeń interaktywnych. Wszystko to przyczynia się tym samym do rozwijania kompetencji informatycznych u uczących się.

Coraz większy nacisk w nauczaniu języków obcych kładzie się na rozwijanie u studentów umiejętności ogólnych, co znajduje odzwierciedlenie w programach nauczania i sylabusach, w których wyraźnie sformułowane są cele i założenia kursów. Niemalże każdy kurs językowy rozwija u studentów umiejętności analityczne – czytanie ze zrozumieniem, analizę tekstu, formułowanie różnego typu wypowiedzi. Kształceniu zdolności krytycznego i twórczego myślenia służą wypowiedzi ustne, prezentacje, debaty czy też teksty i wypowiedzi argumentacyjne. Jednocześnie wszystkie zajęcia zachęcają do refleksji nad własnym postępem edukacyjnym. W ten sposób każdy student ma możliwość polepszenia umiejętności uczenia się – kolejnej z ośmiu kompetencji kluczowych wskazywanych przez Parlament Europejski.

Biorąc pod uwagę właśnie kompetencje kluczowe, w które uczelnie wyższe mają wyposażać studentów i które mają służyć zrównoważonemu rozwojowi, chciałabym omówić również kilka przykładów kursów, które można odnaleźć w siatkach zajęciowych różnych kierunków neofilologicznych w Szwecji. Studenci, którzy wybierają kierunki germanistyczne, w ramach zajęć z literatury mają możliwość zapoznania się z dziełami podejmującymi szeroko rozumianą tematykę społeczną. Omawiając poszczególne teksty, nie tylko poznają różnorodność społeczną przedstawianą w utworach, ale także rozwijają swoją wiedzę na temat interkulturowości. Na zajęciach z literatury obecna jest m.in. problematyka migracyjna, dyskutuje się tu o problemach współczesnego społeczeństwa, jak również o katastrofach ekologicznych opisywanych w analizowanych tekstach. Podobnie wyglądają kursy z literatury oferowane niemalże na wszystkich kierunkach filologicznych. Dodatkowo na Uniwersytecie Uppsalskim prowadzony jest interdyscyplinarny kurs „Fakta och fiktion” poświęcony sposobom prezentowania faktów w literaturze pięknej. W ramach tego przedmiotu współpracują literaturoznawcy, fizycy, biologowie oraz chemicy (*Fakta och fiktion...*, 2023).

Z kolei na kursie „Praktisk franska”, mającym na celu poszerzenie praktycznej znajomości języka francuskiego, wprowadza się nowe słownictwo w sposób interaktywny, czasami z zastosowaniem gier. Tematyka zajęć związana jest w znacznej mierze ze współczesnymi realiami. Kursanci zapoznają się m.in. z najnowszym słownictwem dotyczącym ochrony środowiska, energii odnawialnej czy też paliw kopalnych – terminologią często pojawiającą się we współczesnym języku francuskim.

Podobnie wyglądają zajęcia prowadzone w ramach studiów polonistycznych. Kurs „Polenkunskap”, czyli wiedzy o Polsce, jest podzielony na kilka bloków. Jeden z nich zakłada zaznajomienie studentów z podstawowymi faktami dotyczącymi geografii Polski. Kursanci dowiadują się wówczas, jaki wpływ na środowisko naturalne ma ukształtowanie terenu kraju sąsiadów zza Morza Bałtyckiego, jakie działania na rzecz ochrony środowiska są w nim podejmowane, a także jakimi zasobami naturalnymi dysponuje Polska oraz jakie ma to znaczenie zarówno dla gospodarki, jak i środowiska. Studenci samodzielnie sprawdzają, jakie informacje na ten temat dostępne są na szwedzkich stronach Wikitravel, i uzupełniają je o brakujące dane. Współredagują więc istniejące podstrony bądź tworzą własne. W ten sposób angażują się w upowszechnianie wiedzy o Polsce, trenują zdolności komunikacyjne zarówno w języku ojczystym, jak i w języku obcym, rozwijają swoją inicjatywność oraz pogłębiają świadomość kulturową. W ramach bloku poświęconego historii Polski omawiany jest wpływ wydarzeń historycznych na obecny stan polskiego społeczeństwa. Studenci analizują i dyskutują wybrane tematy z historii tego kraju, a tym samym rozwijają umiejętności ogólne, jak choćby zdolność krytycznego myślenia. Kolejny blok omawianego kursu dotyczy aktualnych wydarzeń – i to właśnie te zajęcia zdecydowanie najbardziej angażują studentów, którzy chętnie podejmują dyskusje m.in. na temat rozwoju ekonomicznego czy też systemu prawodawczego w Polsce. Poruszane są tu również kwestie równouprawnienia, zielonej energii i ekologii. Z kolei zajęcia poświęcone kulturze Polski nie tylko poszerzają świadomość kulturową studentów, ale także zachęcają ich do szukania podobieństw i różnic między kulturą polską i szwedzką oraz wzbudzają ogólną ciekawość.

Inne kursy oferowane w Uppsali w ramach studiów polonistycznych w naturalny sposób łączą wiedzę teoretyczną, np. z gramatyki czy fonetyki, z umiejętnościami praktycznymi. Polonistyka uppsalska, podobnie jak i inne kierunki filologiczne, ma w swojej ofercie również kursy poświęcone komunikacji ustnej, pracy z tekstem, tłumaczeniom czy literaturze. W ramach tych ostatnich proponuje się studentom moduły tematyczne, np. dotyczące literatury migracyjnej. Tematy podejmowane na zajęciach oczywiście mają na celu nie tylko rozwijanie kompetencji językowych uczących się, ale także poszerzanie ich wiedzy ogólnej i ułatwienie komunikacji międzykulturowej.

Warto również wspomnieć, że od kilku lat na Uniwersytecie Uppsalskim funkcjonuje, powstałe z inicjatywy studentów, Centre for Environment and Development Studies. Jest to centrum studiów interdyscyplinarnych, zrzeszające naukowców z różnych dyscyplin, w tym filologów, którym przyświeca wspólny cel: tworzenie lepszego i bardziej zrównoważonego świata. Oferuje ono rozmaite kursy promujące zrównoważony rozwój, podejmujące tematykę związaną z ochroną środowiska czy poświęcone globalnej ekonomii, globalnym wyzwaniom i zrównoważonej przyszłości, a także technologii i przyszłości ludzkości. Przykładowo, obliczony na 30 punktów ECTS kurs „Hållbar utveckling” („Zrównoważony rozwój”) dotyczy globalnej historii ochrony środowiska, dobrobytu, rozwoju i globalizacji, jak również klimatu, energii i współczesnego społeczeństwa. W jego ramach studenci przygotowują projekt mający na celu rozwijanie umiejętności przekazywania wiedzy na temat zrównoważonego rozwoju. Inny kurs, „Perspectives on Climate Change – Ecopsychology, Art and Narratives” (*Perspectives on Climate Change...*, 2023), poświęcony jest teoretycznym i praktycznym aspektom zmian klimatycznych w relacji do ekopsychologii, a także różnym formom ekspresji artystycznej, w tym też literackim formom komunikacji, jak np. ekokrytycyzm czy *cli-fi*, czyli fikcja klimatyczna.

Choć w ofercie kursów i programów studiów w Szwecji nie brakuje takich, które bezpośrednio podejmują problematykę ekologii i zrównoważonego rozwoju, to studenci szwedzcy i tak domagają się uwzględniania tych treści na zajęciach w jeszcze większym zakresie. Niedawno odbyło

się w Uppsali seminarium z udziałem władz uczelni, na którym zarówno przedstawiciele różnych dyscyplin, jak i studenci wspólnie dyskutowali nad wyzwaniem, jakie niesą zmiany klimatyczne, oraz potrzebą zrównoważonego rozwoju, a przede wszystkim koniecznością zdobywania i pogłębiania wiedzy na ten temat.

W podsumowaniu chciałabym jeszcze raz odnieść się do kierunków filologicznych. Twórcy kursów językowych i międzykulturowych w Szwecji starają się konsekwentnie realizować założenia zrównoważonego rozwoju, zachęcając do kształcenia się przez całe życie, a także wspierając krytyczne i twórcze myślenie wśród uczących się. I choć świadomość w tej dziedzinie jest duża, to jednak w dalszym ciągu pozostaje wiele do zrobienia. Optymizmem napawa jednak zaangażowanie zarówno wykładowców, jak i studentów, którzy wspólnie dążą do ustawicznego kształcenia na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Literatura

- Bębas S., Jasiuk E., 2021, *Kompetencje kluczowe w procesie uczenia się przez całe życie jako europejskie ramy odniesienia – aspekty prawne, psychologiczne i pedagogiczne*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych / Journal of Continuing Education”, nr 1 (112), s. 35–48, https://edukacjaustawicznadoroslych.eu/images/2021/1/03_1_2021.pdf [dostęp: 11.12.2022].
- Grub F.Th., Platen P., 2013, *'Nachhaltigkeit' und Lehre. Beispiele aus dem Fach Tyska an der Universität Göteborg*, in: *Landeskunde Nord. Beiträge zur 1. Konferenz in Göteborg am 12. Mai 2012*, Vol. 1, hrsg. F.Th. Grub, Peter Lang Verlag, Frankfurt am Main, s. 149–168.
- Michelsen G., Siebert H., Lilje J., 2011, *Nachhaltigkeit lernen. Ein Lesebuch*, Verlag für Akademische Schriften, Bad Homburg.

Netografia

- Fakta och fiktion – vetenskap, samhällskriser och individens roll i skönlitteraturen*, 7,5 hp, 2023, <https://www.uu.se/utbildning/kursplan?query=44609> [dostęp: 21.06.2023].

Perspectives on Climate Change – Ecopsychology, Art and Narratives, 7,5 credits, 2023, <http://www.cemus.uu.se/poc/> [dostęp: 21.06.2023].

Polski Komitet ds. UNESCO, 2023a, *Międzynarodowy program „Człowiek i Biosfera”*, <https://www.unesco.pl/nauka/czlowiek-i-biosfera-mab/> [dostęp: 21.06.2023].

Polski Komitet ds. UNESCO, 2023b, *UNESCO a Dekada Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju*, <https://www.unesco.pl/edukacja/dekada-edukacji-nt-zrownowazonego-rozwoju/unesco-a-zrownowazony-rozwoj/> [dostęp: 21.06.2023].

UN Documents, Gathering a Body of Global Agreements, Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future, 2023, Part I, Chapter 2, <http://www.un-documents.net/ocf-02.htm> [dostęp: 21.06.2023].

Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, „Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 394”, 30.12.2006, t. 49, s. 10–18, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2006:394:FULL&from=IT> [dostęp: 11.12.2022].

MAGDALENA SLYK – PhD, Department of Modern Languages, Uppsala University, Uppsala, Sweden / dr, Instytut Języków Nowożytnych, Uniwersytet Uppsalski, Uppsala, Szwecja.

Swedish and Polish philologist, assistant professor at the Department of Modern Languages of Uppsala University. Her work as researcher and teacher focuses on Swedish and Polish literature, translation and interpreting, glottodidactics, culture, and the formation of social identity. Her publications include a doctoral dissertation on the work of the Swedish poet and Nobel Prize winner Tomas Tranströmer, *VEM är jag? Det lyriska subjektet och dess förklädnader i Tomas Tranströmers författarskap* (Uppsala 2010), an anthology, edited with Janina Gesche, devoted to Polish-Swedish contacts in the last century, *Polsko-szwedzkie spotkania po 1918. Literatura – język – kultura [Polish-Swedish Encounters after 1918. Literature – Language – Culture]* (Uppsala 2022), and Polish grammar textbook, edited with M. Anna Packalén Parkma, *Polsk grammatik* (Uppsala 2023). She has also published numerous reviews and popular science articles on Polish topics.

Szwedystka i polonistka, adiunktka w Instytucie Języków Nowożytnych Uniwersytetu Uppsalskiego. Swoją pracę naukową i dydaktyczną skupia wokół literatury szwedzkiej i polskiej, przekładu i tłumaczeń ustnych, glottodydaktyki oraz

kultury i kształtowania się tożsamości społecznej. Wśród publikacji wymienić należy: pracę doktorską dotyczącą twórczości szwedzkiego poety i noblisty Tomasa Tranströmera: *VEM är jag? Det lyriska subjektet och dess förklädnader i Tomas Tranströmers författarskap* (Uppsala 2010), zredagowaną wspólnie z Janiną Gesche antologię poświęconą kontaktom polsko-szwedzkim w ostatnim stuleciu: *Polsko-szwedzkie spotkania po 1918. Literatura – język – kultura* (Uppsala 2022) oraz podręcznik do gramatyki polskiej, opracowany wspólnie z M. Anną Packalén Parkma, *Polsk grammatik* (Uppsala 2023). Jest również autorką licznych recenzji i artykułów popularnonaukowych o tematyce polskiej.

E-mail: Magdalena.Slyk@moderna.uu.se